

BETÆNKNING**Afgivet af Lovudvalget****vedrørende**

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Grønlands Selvstyre tilslutter sig udkast til Forslag til Lov om ændring af kriminallov for Grønland (Kriminalisering af uretmæssig afskydning af håndvåben i bymæssig bebyggelse, øget vidnebeskyttelse, justering af betingelserne for anvendelse af observationscelle mv.)

Afgivet til forslagets 2. behandling

Udvalget har under behandlingen bestået af:

Medlem af Inatsisartut Anders Olsen, Siumut formand
Medlem af Inatsisartut Sofia Geisler, Inuit Ataatigiit, næstformand
Medlem af Inatsisartut Aleqa Hammond, Nunatta Qitornai
Medlem af Inatsisartut Anna Wangenheim, Demokraatit
Medlem af Inatsisartut Stine Egede, Inuit Ataatigiit

Udvalget har efter 1. behandlingen 8. oktober 2019, under EM2019, gennemgået forslaget.

Forslagets indhold og formål

Forslaget indebærer en ændring af kriminalloven, med 5 hovedelementer:

1. Reglerne om afskydning af skydevåben i bymæssig bebyggelse flyttes over i kriminalloven. Hidtil har disse fremgået af politivedtægten, hvilket har medført, at det ved en overtrædelse kun har været muligt at sanktionere en overtrædelse med en bøde.
2. Simple vidnetrusler kriminaliseres. Rådet for Grønlands Retsvæsen har anbefalet dette, med baggrund i en forråelse i narkotikamiljøet i Grønland. Der er allerede en række bestemmelser i loven, der omhandler brug af trusler, men den nye bestemmelse vil supplere de allerede eksisterende bestemmelser.

3. Muligheden for at idømme anstaltspåbegyndt tilsyn udvides fra 3 til 6 måneder. Baggrunden er, at kredsdommerne oplever sager, hvor anstaltspåbegyndt tilsyn er en egnet foranstaltning, men hvor 3-måneders grænsen for anstaltsanbringelse ikke gør det muligt at anvende foranstaltningen.
4. Betingelserne for anvendelse af observationscelle lempes. Det har vist sig, at mindre indgribende foranstaltninger ikke er tilstrækkelige, da de ikke er egnet til at sikre ro og sikkerhed i anstalten, fordi den indsatte fortsat befinder sig på samme gang som andre indsatte og i et lokale, hvor møblerne ikke er fastspændt. Forslaget indebærer, at kravene til anvendelse af observationscelle svarer til de danske regler, jf. straffuldbyrdelseslovens § 64, og hvad der gjaldt i Grønland før ændringen af kriminalloven i 2010.
5. Det præciseres, at foranstaltninger overfor mentalt retarderede gennemføres af socialvæsenet. Baggrunden skyldes, at den gældende ordlyd i bestemmelsen har gjort, at der er opstået tvivl om, hvorvidt det er sundhedsvæsenet eller socialvæsenet, der skal afholde udgifterne, idet alene sundhedsvæsenet er nævnt i ordlyden.

Førstebehandling af forslaget i Inatsisartut

Forslaget blev generelt mødt med tilslutning under førstebehandlingen af punktet. Dog blev det under behandlingen bemærket, at det var fejl i oversættelsen. På denne baggrund har Naalakkersuisut i brev af 21. oktober 2019, og brev af 13. november 2019 fremsendt et revideret lovudkast og resume på grønlandsk. Den sidst fremsendte oversættelse er vedlagt som bilag 1 til betænkningen.

Udvalgets behandling af forslaget

Vedrørende indføjelser af bestemmelser i kriminalloven om afskydning af skydevåben i bymæssig bebyggelse:

Affyring af skydevåben inden for bebygget område udgør i dag ikke en selvstændig overtrædelse af kriminalloven. Hvis et skydevåben affyres, uden at dette sker som led i en kriminallovsovertrædelse (f.eks. drab, røveri, trusler eller forsætlig fareforvoldelse) kan forholdet i dag kun udgøre en overtrædelse af de kommunale politivedtægter. En sådan overtrædelse foranstattes som udgangspunkt med en bøde på 3.000 kr. Politivedtægten giver desuden mulighed for konfiskation af våbnet, men der udvises imidlertid tilbageholdende med at foretage konfiskation af våben i medfør af politivedtægten, medmindre der er tale om særdeles grove overtrædelser.

Ved at indføje en bestemmelse i kriminalloven om affyring af skydevåben inden for bebygget område vil domstolene stå friere i valget af foranstaltning, på grundlag af dels lovovertrædelsens grovhed og dels gerningsmandens personlige forhold.

I praksis vil det vil endvidere kunne føre til en mere udbredt anvendelse af muligheden for at foretage konfiskation af det anvendte våben. Det skal dog bemærkes, at såfremt våbenet har væsentlig betydning for gerningsmandens udøvelse af lovligt erhverv, kan konfiskation ikke ske medmindre ganske særlige omstændigheder taler herfor, jf. kriminallovens § 166, stk. 3.

Det anføres i lovforslagets almindelige bemærkninger, at det i Grønland flere gange om året forekommer, at personer enten i affekt eller i forbindelse med alkoholpåvirkning afskyder skydevåben i bebyggede områder, hvilket skaber stor utryghed i lokalområdet og medfører store samfundsmæssige omkostninger, da både politi, ambulance og brandvæsen rykker ud.

Lovudvalget kan hertil føje, at udrykning til skudepisoder må antages at kunne udgøre en psykisk belastning for politifolk (og tilsvarende for reddere og brandfolk), som rykker ud i anledning af skudepisoder. Lovudvalget henleder i den forbindelse opmærksomheden på en rapport udarbejdet af Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE), og udgivet i starten af marts i år. Rapporten viser, at en betydeligt større andel af politibetjente i Grønland er ramt af psykiske belastningsreaktioner, end hvad tilfældet er i Danmark.

Udvalget kan yderligere henvide til en undersøgelse udarbejdet på foranledning af Den Grønlandske Retsvæsenkommission ("Politiets arbejdsvilkår i Grønland" 1997). I undersøgelsen konkluderes blandt andet, at politibetjente i Grønland er udsat for en langt større psykisk arbejdsbelastning i form af voldsomme hændelser end politibetjente i Danmark. I Danmark har mellem 1/4 og 1/3 således været udsat for en eller flere voldsomme hændelser inden for det seneste år, mens samtlige politibetjente i Grønland angiver at have oplevet én eller flere voldsomme hændelser inden for det seneste år.

1997-undersøgelsen viste også, at de voldsomme hændelser påvirkede betjentenes privatliv og blandt andet gav sig udslag i usædvanlige humørsvingninger og søvnproblemer. Også hændelser, som lå forholdsvis langt tilbage i tiden, påvirkede fortsat en relativt stor del af betjentene.

Lovudvalget har tidligere indhentet oplysninger fra politiet, som viser, at der i perioden fra 2009-2013 er anmeldt 114 forhold, hvor der er affyret skud inden for bebygget område.

De mest forekommende årsager til, at der affyres skud er bl.a. følgende:

- Aflivning: Der er tale om sager, hvor en person har aflivet sin hund. Det formodes, at disse sager oftest forekommer i slædehundedistrikter.
- Vådeskud: Skud der affyres ved et uheld og rammer et levende væsen.
- Selvmordstrusler: Der er ofte tale om sager, hvor en person har barrikaderet sig i sit hjem og truer med at begå selvmord med et skydevåben.
- Målskydning: Til denne kategori medtages f.eks. sager, hvor en person skyder sin riffel ind i udkanten af byen.
- Skyderi: der er her tale om sager, som ofte starter ved, at politiet bliver kaldt ud til husspektakler, og som udvikler sig til, at en person skyder vildt omkring sig, hvilket skaber stor frygt for befolkningen, særligt i det område skyderiet foregår.

Af de nævnte 114 anmeldte forhold var 37 af sagerne kategoriseret som ”skyderi.” Disse sager er sammen med sagerne om selvmordstrusler karakteriseret af politiet som de mere alvorlige overtrædelser af skyderi i bebygget område i henhold til politivedtægten. Af oversigten fremgår det, at gerningsmanden i disse sager ofte er påvirket af alkohol. Således har gerningsmanden været påvirket af alkohol i 21 af de sager, hvor årsagen var ”skyderi”, hvilket er langt den overvejende del af sagerne, og i 12 ud de 15 tilfælde af sagerne om selvmordstrusler. Ydermere skal det nævnes, at ved en række af de anmeldte forhold, der er kategoriseret som ”skyderi”, er det uoplyst, hvorvidt gerningsmanden var påvirket af alkohol. Antallet af sagerne, hvor årsagen er ”skyderi” og gerningsmanden var påvirket af alkohol, kan derfor være endnu højere.

Lovudvalget er ikke i besiddelse af nyere tal til belysning af problemets omfang og nærmere karakter.

Lovudvalget finder det (som også fremhævet i udvalgets betænkning til EM 2013/74) tvivlsomt, om forslaget vil have nogen generalpræventiv (d.v.s. generelt afskrækkende) effekt, og at forslaget således vil kunne påregnes at nedbringe antallet af overtrædelser. Ofte begås de omhandlede overtrædelser i alkoholpåvirket tilstand eller i affekt, hvor gerningsmanden næppe vil afholde sig fra at begå lovovertrædelsen under hensyntagen til, at overtrædelsen hører under kriminalloven og derfor kan medføre andre foranstaltninger end bøde.

At Lovudvalget har fundet forslaget hensigtsmæssigt, skal derfor ses i lyset af forslagets specialpræventive potentiale (altså den adfærdsregulerende effekt, som forslaget kan have i forhold til personer, som dømmes), jf. nedenstående citat fra Lovudvalgets betænkning til EM

2013/74:

[...] ”det vil være hensigtsmæssigt, at overtrædelserne efter politivedtægten lægges ind under kriminalloven, således at retten gives mulighed for bl.a. at dømme til vilkårsdomme. Da gerningsmanden, som nævnt ovenfor, er alkoholpåvirket i en væsentlig del af ”skyderisagerne” kan det således være en fordel, at retten får mulighed for at idømme gerningsmanden en tilsynsdom med vilkår om alkoholbehandling. En sådan foranstaltning vil formentlig i højere grad end en bødeforanstaltning kunne afholde den dømte fra at begå yderligere lovovertrædelser.”

Lovudvalget har således i sin betænkning fra 2013 lagt afgørende vægt på den mulighed, som forslaget giver, for at domstolene kan vælge en foranstaltning med resocialiserende sigte, således at foranstaltningen bedst muligt bidrager til at gøre samfundet tryggere.

Lovudvalget finder fortsat dette afgørende.

Øvrige bemærkninger i anledning af denne del af lovforslaget:

Lovudvalget konstaterer, at Inatsisartut i november 2013 pålagde Naalakkersuisut ”at indlede forhandlinger med den Danske Regering med henblik på, at skyderi inden for bebygget område lægges ind under Kriminalloven for Grønland således, at overtrædelser kan medføre foranstaltning og konfiskation af det anvendte våben” (EM 2013/74).

Med det foreliggende lovforslag imødekommes Inatsisartut’s ønske, hvilket glæder Lovudvalget.

Udvalget skal dog ikke undlade at bemærke, at implementeringen af Inatsisartutbeslutningen har taget mere end 6 år, til trods for, at der i den mellemliggende periode er fremsat adskillige forslag til love om ændring af kriminalloven. Dette kunne efterlade det indtryk, at Naalakkersuisut har prioriteret andre ændringer af kriminalloven højere, end de ændringer som Inatsisartut har pålagt Naalakkersuisut at arbejde for. Lovudvalget håber ikke, at dette er tilfældet. Det er udvalgets klare forventning, at Naalakkersuisut loyalt arbejder for de tiltag, som Inatsisartut har fundet ønskelige.

Udvalget skal i relation hertil erindre om, at udvalget fortsat afventer implementering af en Inatsisartutbeslutning, som under forårssamlingen 2012 blev vedtaget af et *enigt* Inatsisartut (FM 2012/134: Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Naalakkersuisut pålægges at kontakte justitsministeren i Danmark med henblik på at fremme brugen af samfundstjeneste i Grønland,

blandt andet ved at hæve det antal samfundstjenestetimer, der maksimalt kan fastsættes som vilkår for en betinget dom, fra 240 til 300 timer).

Vedrørende kriminaliseringen af simple vidnetrusler:

I Naalakkersuisuts beslutningsforslag, fremgår følgende:

”For det andet har lovforslaget til formål at kriminalisere simple vidnetrusler, fordi der også i Grønland er behov for at modvirke, at vidner ikke tør stå frem og afgive forklaring på grund af manglende retsbeskyttelse mod den tiltalte.”

I bemærkningerne, under ”2.2.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning”, fremgår følgende:

”Rådet for Grønlands Retsvæsen har anbefalet, at der i forhold til vidnetrusler sikres en retsstilling i Grønland, som svarer til retsstillingen efter straffelovens § 123, bl.a. Fordi der er sket en generel forråelse i narkotikamiljøet i Grønland, som til dels kan sammenlignes med bandekriminalitet.”

Udvalget udelukker ikke at det er korrekt at det er sket en generel forråelse i narkotikamiljøet, udvalget har dog ikke set det dokumenteret. Udvalget finder det uheldigt at et sådant udsagn ikke også underbygges af statistisk materiale.

Vedrørende anvendelsen af observationsceller:

I forbindelse med høringen af forslaget, anbefaler Institut for Menneskerettigheder, at Justitsministeriet sikrer, at de præcise rammer og vilkår for anvendelse af observationscelle fastsættes i en bekendtgørelse, der træder i kraft samtidig med lovændringen.

Dette bliver i høringsbilaget kommenteret med følgende:

” Efter den foreslåede bestemmelse i § 223 a, stk. 1, i kriminalloven, kan de enkelte institutioner under kriminalforsorgen bestemme, at en indsat kortvarigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde skal opholde sig i eget opholdsrum eller i særlig observationscelle.

Efter det foreslåede stk. 2 fastsætter ledelsen af Kriminalforsorgen i Grønland regler om indsattes ophold efter stk. 1, herunder om godkendelse og anvendelse af observationsceller.

Kriminalforsorgen i Grønland har oplyst, at man forventer at kunne udstede en bekendtgørelse om anbringelse efter kriminallovens § 223 a, der træder i kraft samtidig med loven.”

Udvalget finder Kriminalforsorgen i Grønlands bemærkning betryggende, da udvalget i lighed med Institut for Menneskerettigheder finder det vigtigt, at de præcise rammer og vilkår for anvendelsen er tilstrækkeligt præciseret allerede fra ikrafttrædelsestidspunktet.

Vedrørende anbringelse og behandling af mentalt retarderede:

I Naalakkersuisuts beslutningsforslag oplyses følgende:

”Endelig ændres kriminallovens regler om, hvem der er ansvarlig for at gennemføre anbringelse og behandling efter kriminallovens kapitel 33 af psykisk syge. Baggrunden herfor er at få præciseret, hvem der har det økonomiske ansvar for fuldbyrdelsen, når det drejer sig om mentalt retarderede, hvor det er de sociale myndigheder, der i praksis forestår fuldbyrdelsen af foranstaltningerne.”

”I forbindelse med vedtagelse af forslaget, vil midler, der i dag tilgår sundhedsvæsenet til betaling for fuldbyrdelse af domme vedrørende psykiske syge, skulle overføres til socialvæsenet for så vidt angår de mentalt retarderede.”

I bilag 1 til beslutningsforslaget oplyses i lovforslagets almindelige bemærkninger følgende:

”2.5.1. Gældende ret

Kriminallovens kapitel 33 omhandler særlige foranstaltninger over for psykisk syge kriminelle. Der kan være tale om anbringelse på hospital eller anden institution i Grønland eller i Danmark.

Reglerne om gennemførelse af foranstaltninger efter kapitel 33 findes i kriminallovens § 240. Heraf fremgår, at ansvaret for anbringelse og behandling af psykisk syge kriminelle påhviler sundhedsvæsenet. Det gælder både sindssyge og personer i en tilstand, der ganske må ligestilles hermed, samt mentalt retarderede.

2.5.2. Justitsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Rådet for Grønlands Retsvæsen har anbefalet, at det i kriminallovens § 240 præciseres, at anbringelse af sindssyge eller personer i en tilstand, der ganske må

ligestilles hermed, gennemføres af sundhedsvæsenet, mens anbringelse af mentalt retarderede gennemføres af socialvæsenet.

Baggrunden herfor er, at Naalakkersuisut har oplyst, at det i praksis er socialvæsenet, der forestår den praktiske fuldbyrdelse af domme til anbringelse af mentalt retarderede, herunder udfinder en egnet institutionsplads. Den nuværende formulering af bestemmelsen har imidlertid medført, er der ved flere lejligheder er opstået tvivl om, hvorvidt det er sundhedsvæsenet eller socialvæsenet, der skal afholde udgifterne hertil, idet alene sundhedsvæsenet er nævnt i § 240.

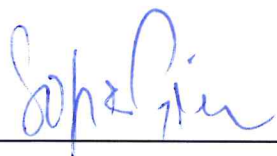
På den baggrund foreslås det, at det udtrykkeligt fremgår af kriminalloven, at sundhedsvæsenet har ansvaret for gennemførelsen af anbringelse af sindssyge eller personer i en tilstand, der ganske må ligestilles hermed, mens socialvæsenet har ansvaret for anbringelse af mentalt retarderede.”

Udvalget forstår dette således, at praksis har været, at det er socialvæsenet, der har stået for anbringelsen af mentalt retarderede, og at ændringen således indebærer, at lovgivningen bringes i overensstemmelse med praksis, samt at de midler der tidligere har været afsat til sundhedsvæsenet for at løse denne opgave, fremadrettet overføres til socialvæsenet.

Udvalgets indstillinger

Et **enigt** udvalg indstiller forslaget til **vedtagelse**.

Med disse bemærkninger, og med den i betænkningen anførte forståelse, skal udvalget overgive forslaget til 2. behandling.

Sofia Geisler
Næstformand

Anders Olsen
Formand

Stine Egede

Aleqa Hammond

Anna Wangenheim